

Uit de vereniging:

- Blz. 2 40 jaar MHVS
Blz. 2 Afscheid van een gewaardeerde vrijwilliger
Blz. 3 Help mee; houd Swalmen schoon!
Blz. 4 Schenking
Blz. 4 Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal – MHVS

Overige artikelen:

- Blz. 5 Kroniek van Swalmen, april, mei en juni
Blz. 6 Bericht uit de Swalmbode – 21 maart 1959
Blz. 7 Gerichtsprotocollen Beesel-Belfeld (6)
Blz. 8 Het hertje mag blijven
Blz. 9 Uit de oude doos
Blz. 10 Flora en Fauna (31) - Een duivelse herfst: spinnenwebben, heksenkringen en heksenboter
Blz. 12 De boerderij aan de Mergelstraat te Belfeld
Blz. 15 Van 'Herberg de Uitspanning' toet kefee Thijs en Wilma, geween gezellig!
Blz. 19 Get oet de aek dreie
Blz. 19 Antoniuskapel
Blz. 20 Leuk om te bewaren (16)
Blz. 21 Mien eerste wäördjes – herdruk
Blz. 22 Zo was het
Blz. 22 RoerOm Energie start collectief zonnedakproject
Blz. 24 Kirmes

Foto's en illustraties aangeleverd door:

- Wiel Killaars blz. 3
Hans Simons blz. 5, 6, 8, 10, 11
Archief MHVS blz. 6, 9, 16, 17, 20, 22
Theo Derks blz. 12, 20
Gonnie Perrée blz. 13, 14
Thijs Op den Camp blz. 15-18
Archief Jan Ickenroth blz. 19
Leny Geraedts-Simons blz. 21
Annelies Hermans blz. 24

Uit de verenigingen:

40 jaar Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

Op 20 mei 1980 werd de officiële akte van oprichting getekend van de Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen.

In verband met de beperkingen door de coronapandemie hebben wij ons 40-jarig bestaan op 20 mei 2020 niet kunnen vieren. Maar wat in het vat zit verzuurt niet. Het bereiken van deze bijzondere mijlpaal gaan we samen met u vieren.

Het bestuur van de Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen nodigt al haar leden uit voor een feestelijke bijeenkomst op zaterdag 6 november 2021. Ter gelegenheid van dit heugelijke feit gaan we eerst om 12.30 uur een mooie boom planten in de tuin bij ons verenigingslokaal. Bij de boom zal een herdenkingsbord geplaatst worden.

Van 14.00 tot 18.00 uur heten wij u van harte welkom in zaal De Mert.

Hoe ziet de bijeenkomst eruit? Ontvangst met koffie en vlaai. Een welkomstwoord van onze voorzitter. Sprekers krijgen de gelegenheid om hun woord te doen. Tijdens deze middag kunt u genieten van oude foto's, de vernieuwde website, een muzikaal intermezzo en 'ein sjoon gedich in 't Zjwaams' van Riky Simons-Julicher.

Daarna onder het genot van een drankje natuurlijk verhalen ophalen met mensen die zich al meer dan veertig jaar betrokken voelen (en voelden) bij onze vereniging. Als kers op de taart verschijnt er een jubileumboekje over 40 jaar Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen waarin veel activiteiten en bijzondere gebeurtenissen van de afgelopen 40 jaar nog eens de revue passeren, voorzien van de nodige foto's. Houd de brievenbus in de gaten voor uw persoonlijke uitnodiging.

U bent van harte welkom, laat ons weten of u hierbij aanwezig wilt zijn!

Afscheid van een gewaardeerde vrijwilliger

Wiel Killaars

De heer Graad Schoolmeesters is al meer dan 30 jaar als vrijwilliger werkzaam bij de werkgroep 'Kruisen en Kapellen' Beesel. Zijn dagelijkse werkzaamheden verrichtte hij met bijzondere inzet en precisie onder alle omstandigheden. Hij onderhield onze Mariakapel gelegen te Reuver, gemeente Beesel, Onderstehofweg. Deze dagelijkse werkzaamheden bestonden onder andere uit het openen en

sluiten, alsmede schoonhouden van de kapel, het verzorgen van de devotiekaarsjes en het bijhouden van het tot de kapel behorend omliggend terrein. Tevens was hij verantwoordelijk voor het dagelijks legen van de offerblok en het afdragen van de offergelden. Deze onderhoudswerkzaamheden dragen in zeer belangrijke mate bij aan het dagelijks kunnen open houden van de Mariakapel voor bezoekers. Het belang van deze kapel is breder dan alleen een plek

bieden voor (religieuze) bezinning. Het gebouwtje is een belangrijk bouwkundig monument uit de 18e eeuw.

Door de ligging in een groen landelijk gebied is het tevens een rustpunt voor de vele fietsers en wandelaars die langs deze plek komen. Door de belangeloze inzet van de heer Schoolmeesters is het behoud van deze bijzondere locatie de afgelopen tientallen jaren gewaarborgd en is deze plek uitgegroeid tot een markante rustplaats in ons mooie Midden-Limburgse landschap.

Leeftijd en ziekte van zijn vrouw Lies maakten zijn inzet de laatste tijd moeilijker en uiteindelijk moest Graad zijn werkzaamheden opgeven.

Mede voor zijn werkzaamheden als vrijwilliger van de werkgroep Kruisen en Kapellen gemeente Beesel ontving hij in 2017 een Koninklijke Onderscheiding.

Afgelopen juli werd door de werkgroep als dank voor zijn inzet een blijvende herinnering aangeboden aan Graad Schoolmeesters.

Door het beëindigen van zijn werkzaamheden is de werkgroep Kruisen en Kapellen naarstig op zoek naar een vervanger voor vrijwillig verzorgen van deze Mariakapel.

Belangstellenden kunnen contact opnemen met Wiel Killaars, tel. 0650937027.

Help mee; houd Swalmen schoon!

Op zaterdag **16 oktober** organiseren de Dorpsraad Swalmen en de MHVS een schoonmaakactie in Swalmen. Iedereen (nou ja, vrijwel iedereen) zal zich wel eens storen aan rondslingerend zwerfvuil zoals plastic zakken, blikjes, mondkmaskers, papierresten etc. Afval dat -al dan niet moedwillig- gedumpt wordt en dat afbreuk doet aan het aanzicht van straten en buitengebied. En een plek waar al afval ligt nodigt vaak ook uit om er nog maar wat bij te gooien.

Natuurlijk ruimt ook de buitendienst van de gemeente zwerfvuil op wanneer dit doorgegeven wordt (gebruik daarvoor de app: BuitenBeter), maar Dorpsraad en MHVS willen hierbij graag een helpende hand toesteken. Als inwoners zelf meehelpen het zwerfvuil op te ruimen, dient dit meerdere doelen: Het draagt bij aan de bewustwording van het probleem, ook bij jongeren en kan daarmee toekomstig zwerfvuil helpen verminderen. Een schone straat en een schoon buitenge-

bied verhogen het woon-, wandel- en fietsgenot.

Je leert op een andere manier naar je eigen omgeving kijken.

Je leert wellicht enkele mede-opruimers op een andere manier kennen.

Het is een prima manier om te voldoen aan de zogenoemde 'bewegingsnorm' (dagelijks 10.000 stappen).

Hoe meer mensen zich opgeven, des te groter is het gebied dat we op een zaterdagochtend kunnen bestrijken/opschonen.

Afhankelijk van het aantal vrijwilligers zal -in overleg met de gemeente- worden bepaald welk gebied of gebieden van Swalmen we 'onder handen zullen nemen'.

De gemeente zorgt voor hesjes en voldoende prikkers/grijpers en vuilniszakken (de bedoeling is dat er in duo's wordt gewerkt) en zorgt er ook voor dat het verzamelde zwerfvuil wordt opgehaald.

Zorg zelf voor tuin- of werkhandschoenen.

De opschoonactie duurt van 10.00 tot ongeveer 13.00 uur.

We verzamelen om 9.45 uur op de Markt in Swalmen. Daar zullen ook routes worden verdeeld onder de deelnemers.

Afhankelijk van het verloop en animo voor deze actie willen we bezien of er mogelijk vaste groepjes gevormd kunnen worden van mensen die periodiek in een bepaald deel van Swalmen een 'ophaalronde' willen lopen.

Wil je meedoen aan de actie op 16 oktober geef je dan op via secretariaat@dorpsraadswalmen.nl of

via info@mhvs.nl. Doe dat bij voorkeur zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 10 oktober. Je ontvangt dan enkele dagen voor 16 oktober de laatste 'dag-orders'.

We hopen op een grote deelname!

Dorpsraad Swalmen
MHVS

Nb: degenen die zich al eerder hebben opgegeven, hoeven dat niet opnieuw te doen.

Schenking aan de MHVS

- een dossier betreffende toneel-, en cabaretgezelschappen in Swalmen, alsmede een groot aantal foto's, afkomstig van Piet Tegels en Jeanne Tegels-Peters. Ontvangen van Frans Tegels.

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

1 oktober	Jaarvergadering MHVS, café Thijs en Wilma, Swalmen, aanvang 20.00 uur
30 oktober	Nacht-van-de-Nachtwandeling (gezamenlijke activiteit)
6 november	40-jarig bestaan MHVS, De Mert, Swalmen, aanvang 14.00 uur
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

2022

maart/april	Jaarvergadering MHVS
mei	Hemelvaartsdagfietstocht MHVS (gezamenlijke activiteit)
juni	Open Tuinen kasteel Hillenraad van 12.00 - 17.00 uur
juli/augustus	Vakantie MHVS
september	Open Monumentendag MHVS
oktober	Nacht-van-de-Nachtwandeling (gezamenlijke activiteit)
najaar	Open Dag MHVS
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder... het programma kan nog worden aangepast, afhankelijk van de huidige en dan geldende richtlijnen van de overheid inzake Corona (COVID-19). Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Nadere publicaties op <http://www.facebook.com/mhvs.Swalmen> en [Puiklokaal.nl](http://www.puiklokaal.nl).

Harry Cuypers is inmiddels gestopt met het aanbieden van kanotochten aan groepen.

Wandelingen Swalmdalgidsen: deze activiteit wordt georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Het jaarprogramma van IVN De Steilrand is te vinden op <http://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>.

Voor actuele meldingen over deze activiteiten volg onze agenda. Berichtgeving over aanstaande activiteiten wordt ook bekend gemaakt via de digitale nieuwsbrief 'De Kleine Zeumer'. Aanmelding daarvoor kan door een mail te sturen aan twanernst@ziggo.nl

Kroniek van Swalmen - april, mei en juni 2021

Johanna Cox-Geraedts, Angelina Antić-Dijcks en Riky Simons-Julicher

April

Vastelaovesvereniging de Fobmötse voorziet de Swalmenaren weer van potgrond. Vanwege de nog altijd geldende coronamaatregelen worden er alleen bestellingen afgeleverd. Spontaan aan de deur kopen kan dus niet.

Tiny houses zijn in opkomst. Aan de Sportparklaan in Swalmen ligt 'Cube homes', het bedrijf van Reuvernaar Patrick Lemmen, waar de veelgevraagde houten prefab mini-

huisjes en minikantoortjes worden gemaakt.

De plannen van Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg voor het leegstaande schoolgebouw aan de Peelveldlaan kunnen voorlopig niet doorgaan: mogelijk huizen er vleermuizen en huismussen, waardoor eerst ontheffing moet worden aangevraagd voor dat sloop mogelijk is.

Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg gaan in Asselt de Leijgraaf in oude luister herstellen, zodat de beek weer door het met struikgewas begroeide gebied achter de Dionysiuskerk gaat stromen. Ook de geul in de Biesweerd ten noorden van de Asseltse plas-

sen wordt onder handen genomen voor een evenwichtigere natuurlijke omgeving.

Coby en Gerard Fontijn-Muller van de Armstrongsstraat in Boukoul vieren hun 60-jarig huwelijksjubileum.

Zjwamer Gezet 7 is deze keer een themanummer over de historie van de school aan de Peelveldlaan.

Om de nadelige gevolgen van droogte in de landbouwgebieden in Midden-Limburg tegen te gaan worden 200 bermstuwen geplaatst in sloten. Zo ook in Swalmen. Water blijft langer in de sloten staan, zodat de natuur in dat gebied ervan profiteert.

Eind april krijgen drie Swalmenaren thuis te horen dat ze lid zijn geworden in de Orde van Oranje Nassau.

-Herm Geraedts (72) krijgt het lintje voor de 28 jaren die hij actief is in het Swalmer verenigingsleven. De Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen, de politieke partij Democraten Swalmen, Dorpsraad en zwembad kunnen altijd op hem rekenen.

-Jan Impelmans (73) regelt al jaren de financiële zaken voor de stichting Gemeenschapshuizen in Swalmen en de stichting Wijk Accomodaties Roermond. Ook zet hij zich in voor het Trommel- en Fluiterkorps Heide.

-Clasca Mulder-van der Vegte (68) besteedt veel tijd aan haar functie als voorzitter van het Toonkunstkoor in Roermond. Ook is ze vrijwilliger bij de Protestantse Gemeente en helpt ze mee bij zorgboerderij De Middelhof in Swalmen.

Mei

Bert en Els Janssen-van Avesaath van de Papenweg zijn 50 jaar getrouwd.

Hostellerie De Zwaan met als bouwjaar 1700 en eeuwenlang in gebruik als horecagelegenheid krijgt een nieuw leven als appartementencomplex. Uiteraard met behoud van de karakteristieke, monumentale voorgevel.

Juni

Wim Suilen stopt na zes jaar als voorzitter van Dorpsraad Swalmen. Ofschoon de samenwerking met de gemeente niet altijd soepel verliep, kan Wim terugkijken op een mooi aantal gerealiseerde projecten als de Laeskamer, een hondenspeelplaats, een wandelpad, de Zjwamer Gezet en jongerentak Sjoetz. John van den Groenendal zal hem in die functie opvolgen.

De twee Gallowayrunderen en het damhertje mogen in natuurgebied De Beet blijven tot het hertje uit zichzelf vertrekt of komt te overlijden. Dit naar aanleiding van een petitie door omwonenden nadat bekend werd dat de gemeente Roermond van plan was hen daar weg te halen vanwege andere natuurbeheersplannen.

Bericht uit de Swalmbode – 21 maart 1959

Samenstelling: Els Janssen–van Avesaath

De Swalmbode werd oorspronkelijk uitgegeven om verenigingsnieuws, advertenties, kerkelijke diensten, kortom alles wat er leeft in de gemeente Swalmen etc. te publiceren.

Gaandeweg komen er ook allerlei artikelen in met tips voor de huisvrouw of huisman, voor tuinders en vogelliefhebbers. Hoe kan ik ervoor zorgen dat de vogels goed de winter doorkomen? Wat moet ik ervoor doen om de aspergevlieg te bestrijden? En wat dient iedere goede huisvrouw te weten over:

Motten en mottenbestrijding

Motten zijn blijkbaar zo gewoon, dat veel mensen er niet bij stilstaan welke schade deze onschuldig uitziende beestjes kunnen aanrichten. Er bestaan wel enkele duizenden soorten motten op deze wereld. In Nederland hebben we het hoofdzakelijk te doen met 3 soorten die schadelijk zijn: de pelsmot, de tapijtmot en de voornaamste, de kleermot (*Tineola bisselliella*). Deze motten doen echter niets zolang ze buiten op bloemen kunnen leven. Ze leven van stuifmeel, wat onschuldig lijkt. Wanneer echter een wijfje een warm rustig plekje opzoekt waar ze haar eieren kan afzetten, komt zij de huizen binnen

en begint de misère. Uit deze eieren komen na acht dagen de kleine bruine harige larfjes tevoorschijn. Deze voeden zich met wol en stof uit de naden van vloerkleden en andere stoffen. De larven zijn dus de eigenlijke boosdoeners. En nu komt het moeilijkste van de zaak. Daar deze larfjes slecht ½ cm groot zijn en in de meest verborgen hoekjes leven, zijn ze praktisch onvindbaar voor elke huisvrouw. Het voedsel dat zo'n larf nodig heeft om zich te ontwikkelen bedraagt 50 tot 100 mg. wol, zijde, pels of veren. Onder gunstige omstandigheden kan men wel 5 generaties motten per jaar verwachten. In het ongunstigste geval kom je er in het begin van het winterseizoen achter dat wollen dekens, jassen, sokken en truien aangevreten zijn en vol kleine mottengaatjes zitten. Een wijfje kan wel 470.000 nakomelingen hebben, die wel 30 kg wol voor hun rekening kunnen nemen. Het is dus nodig goede voorzorgsmaatregelen te nemen. Belangrijk is kleding, de-

kens en beddengoed schoon in de kast te leggen. Huidschilfers en menselijke geur zijn aantrekkelijk voor de larven. Mottenbestrijding is niet moeilijk wanneer men de goede methode volgt. De mot is in staat afweerstoffen te vormen tegen haar veelal natuurlijke belagers, maar ook tegen de alom bekende sterkgeurende mottenballen, zoals die vroeger gebruikt werden. Ook paradichloorbenzol heeft geen uitwerking meer. De mottenwijfjes hullen zich in 'n mantel van lucht die geen paradichloordampen doorlaat. De GLOBOL fabrieken, alom bekend om hun bestrijdingsmiddelen, hebben een nieuw gepatenteerd middel uitgevonden voor de mottenbestrijding. De GLOBOL tabletten doden gegarandeerd motten en larven en wel op drie manieren: aanraking, ademhaling en voedselgift. Bovendien bezitten GLOBOL dampen 'n zeer hoge dampdruk die door heel dichtgeweven stoffen kunnen heendringen. De tabletten zijn zacht geparfumeerd, dus geen hinderlijke geuren in de kast of kleren.

'Huisvrouwen van Swalmen wees op uw hoede voor de mot, voorkomen is beter dan genezen'.

Bronvermelding: Archief MHVS

Gerichtsprotocollen Beesel-Belfeld (6)

Wim Hoezen

07-09-1722. Lambert Janssen heeft op de Beeselse kermis laatstleden ruzie gemaakt met Joest Janssen en hem geslagen. Hierop staat een boete van 1 goltgulden. Bode Dirk Thijssen heeft de dagvaarding uitgereikt aan Jan Geurts, de halfman van Lambert.

16-11-1722. De weduwe en erfgenamen Geurt Quijten zijn 7 jaar verlopen interest ad 17 rijksdaalder en 4 schellingen schuldig aan de erfgenamen Claessens. Ook staat de weduwe bij de weduwe Anthoin Cromptvoet in het krijt en heeft de schatheffer al enige *bestiaelen* van de weduwe verkocht vanwege verschulde schatpenningen.

16-11-1722. De huisvrouw van de bode Dirick Thijssen heeft de president-schepen onlangs uitgescholden voor *eenen falsaris*.

09-09-1726. Heeft Engel Langerbeens als wettig aangesteld veldschut *den Eedt van getrouwigheidt van te doen sijne functie als eenen oprechten, trouwen ende vroemen veldt schudt behoort te doen, vuytgeswooren in handen van den heer Landscholtus*.

29-01-1731. Stadhouder Lennert Janssen heeft de gerichtsbank en de gerichtsdagen sinds enige maanden zonder wettige redenen niet *gefrequent*teert, en *bij brutale manire nijet heeft willen frequenteren*. Derhalve is hij heden, namens de drossard, door de twee jongste schepenen, Joennes Cruijsbergh en Jan Gerits, vermaand. Indien hij niet present is, riskeert hij een boete van 25 goltgulden.

03-03-1732. Joannes Ketelaers en Gijsbert Simis [?] hebben *onderstaen malcanderen in de kercke alhier met haeren te trecken tot groot schandael vant publijck*. Eis: ieder een boete van 3 goltgulden. Gijsbert zegt echter dat Joannes hem *met haeren getrocken heeft en dijenvolgens ten desen onnoosel te weesen*.

03-02-1738. Nees Quijten heeft buiten huwelijk geleefd met Peter van Dael en is zwanger van hem. Dit komt haar op een boete te staan van 3 gulden brabant. Tevens moet ze de proceskosten van 8 gulden brabant en 12 stuiver betalen. De (vermeende) vader blijft buiten schot. Overigens wordt in het doopregister van Beesel (9 febr.) Petrus Rutten genoemd als vader van haar onwetige zoon Joannes.

29-04-1771. Willem Trines heeft enige tijd geleden voor 15½ pattacon een koe van Peter Mooren gekocht. Peter daagt Willem nu voor het gerecht omdat hij tot betaling *in der minne niet siet te geraaken*.

Het hertje mag blijven

Op verzoek van de bewoners blijven een damhert en de twee Galloway runderen in het natuurgebied 'het Kerkebroek' wonen. De gemeente wil het gebied anders beheren, en daarin hadden de dieren oorspronkelijk geen plek meer.

Vanuit het natuurbelang en verbetering van de biodiversiteit is ervoor gekozen dat de natuur in dit gebied zich optimaal moet kunnen ontwikkelen en de drie grazers verhinderen dat. Inwoners van Swalmen hechten echter grote waarde aan de dieren in het gebied en boden een door velen ondertekende petitie voor behoud van de dieren aan wethouder Evers aan.

Gezamenlijke oplossing

Toen de onrust over de veranderingen bekend werd, is de gemeente met de bewoners, dorpsraad Swalmen en de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen in overleg gegaan en heeft onderzocht of de verschillende belangen konden worden verenigd. Dat leidde tot een gezamenlijke oplossing die tegemoet komt aan het natuurbelang en de wens om de dieren daar te behouden. Daarmee heeft de betrokkenheid van onze inwoners geleid tot een natuurontwikkeling die kan rekenen op draagvlak in de buurt en bij de vele wandelaars die het gebied rijk is.

Overgangssituatie

Met de verschillende partijen is afgesproken dat in het Kerkebroek met een overgangssituatie

gewerkt wordt. Het huidige beheer met twee Galloway runderen en het damhert blijft zoals het is, omdat inwoners het welzijn van het damhert heel belangrijk vinden en ook waarde hechten aan het beeld van grote grazers in het gebied. Door op andere zaken te sturen, zoals de graasdruk, wil de gemeente tijdens de overgangssituatie meer voldoen aan de natuurdoeltypen van het gebied. Wanneer het damhert uit het gebied wegtrekt of een natuurlijke dood sterft, stopt de overgangssituatie en zullen ook de runderen uit het gebied verdwijnen. Het beoogde natuurbeheer van het gebied wordt dan doorgevoerd. Hierdoor zal nog beter voldaan worden aan de provinciale natuurdoeltypen met als doel de natuurlijke kenmerken van het gebied verder te ontwikkelen. Zo werken we samen aan een verbetering van de biodiversiteit en aan de toegankelijkheid van mooie natuur in de directe nabijheid.

Bron: gemeente Roermond; 21-6-2021, OM-krant-14, en ons artikel in Biejeingezeumerd 2021-2, pagina 13.

Uit de oude doos

In de vorige Biejeingezeumerd stond een foto uit 1936, tijdens het toen gehouden OLS in Grathem, waar Beesel het OLS wint. Op de foto zien we o.a. dr. Crasborn. We ontvingen van Frans Geerlings aanvullende informatie plus enkele namen. Hartelijk dank hiervoor.

De foto op pag. 27 van 2021-2 is niet van 1936 maar werd gemaakt direct na afloop van het winnen van het OLS in Oler-Grathem op zaterdag 13 juli 1956. Want op zondag 6 juli 1956 is het Beeselse zestel Jacques Nijssen, Maan Crins, Sjeng Geerlings, Toon Smeets, Jeu Smeets en Harie Simons present bij de Oude Limburger te Oler-Grathem. Bij het invallen van de duisternis zit Beesel nog bij de kanshebbers. Zaterdag 13 juli 1956 valt bij het kavelen de beslissing en heeft Beesel het Oud-Limburgs Schuttersfeest te pakken. Ditmaal is het 'achteropsjöt' Jacques Nijssen die de kalmte bewaart en er voor zorgt dat alle 'bölkes' worden afgeschoten. Enkele namen zijn bekend:

1. Paul Levels, 6. Piet Simons (buksmeester met witte jas), 7. Sjra Spee?, 8. Pierre Peeters, 10. Dr. Harrie Crasborn, 11. Toon Heinen, 12. ... Janssen (van de köster), 15. Jan van der Borst, 16. Jacques Nijssen, 17. Toon Smeets, 18. Jeu Smeets, 19. Sjeng Geerlings, 20. Maan Crins, 21. Harie Simons.

Deze keer een foto uit 1952. De meisjes zaten in de vijfde of zesde klas van de Heilig Hartschool in Swalmen. De foto is gemaakt op de kleine speelplaats bij de kleuterschool, vlakbij de trap naar de lokalen naast het klooster. Wie herkent de meisjes?

Flora en fauna 31 - Een duivelse herfst: spinnenwebben, heksenkringen en heksenboter

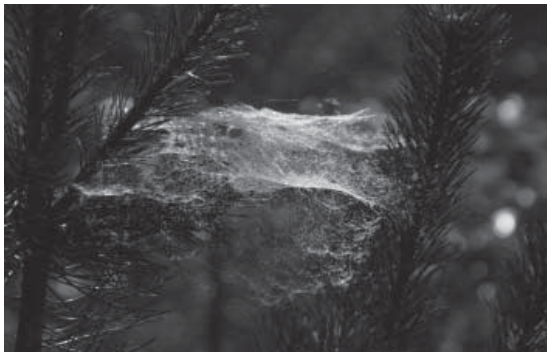
Hans Simons

Herfst, een seizoen met veel gezichten. Miezerig, nat en stormachtig, zonnig en kleurrijk. Soms ook geheimzinnig, mystiek als de nevelslierten boven de velden hangen of door de bossen zweven.

Dan is het de periode van de geesten en de heksen. De tijd van Halloween.

Vroeger, voor er televisies waren, vertelden mensen graag spannende en griezelige verhalen bij het haardvuur. Doorverteld werden die steeds spannender en akeliger. En als de mensen daarna door een mistige avond naar huis liepen zagen ze spoken en geesten, of werden spinnenwebben 'witte wieven', heksen. De verhalen werden nog 'mooier' en levensechter.

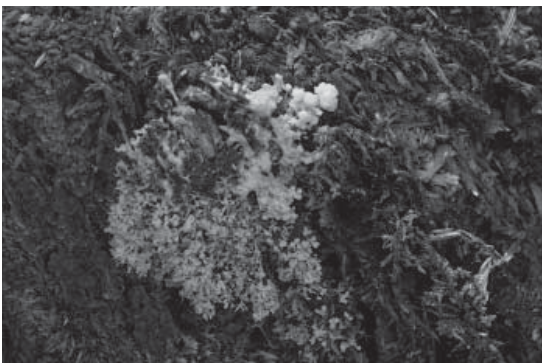
Bij de herfst horen paddenstoelen, ook al zoiets geheimzinnigs. Zo staat er niets, de volgende ochtend staat er een paddenstoel. Uit zichzelf kunnen die niet zo snel groeien, daar moeten duivelse krachten achter zitten. En dan zijn die 'planten' vaak ook nog giftig!

En wat is dat: een cirkel van paddenstoelen! Dat moet al helemaal het werk van de duivel zijn, pure magie. Dat was de plek waar, zeker bij volle maan, heksen bij elkaar kwamen om te dansen.

Dat de ondergrondse zwamvlok van bepaalde soorten paddenstoelen even snel naar alle kanten uitgroeit en daar nieuwe paddenstoelen vormt, was nog niet ontdekt. Een vrijstaande kring kan steeds verder uitgroeien, zo is in Frankrijk een heksenkring gevonden met een doorsnede van zeshonderd meter! In het Engels heeft de heksenkring overigens een positievere naam: 'fairy-ring', feeën- of elfencirkel. Daar volgen de paddenstoelen de voetstappen van een dansend elfje.

Een heksenkring langs de Rijksweg.

Dan trekt nog iets de aandacht in het donkere bos: een felgele, fluorescerende vlek. Heksenboter, of trollenkots. Het wordt een slijmzwam genoemd, maar het is geen zwam, en ook geen schimmel. Het is een 'kolonie' van eencelligen die 'kruip' over de ondergrond en daar schimmels opeet. Heksenboter ruimt dus heel veel micro-organismen in de natuur keurig op.

Via

https://www.youtube.com/watch?v=GY_uMH8Xpy0 is op een versnelde opname, gefilmd voor de BBC, te zien hoe heksenboter 'wandelt' over een boomstam.

Dus ook die spookachtige herfst heeft veel moois en spannends te bieden, ook in onze omgeving. Alle foto's zijn namelijk hier in de buurt gemaakt.

De boerderij aan de Mergelstraat in Belfeld

Wim van Diepen

Een van de oudste huizen van Belfeld vinden we op de hoek van de Rijksweg Noord en het Mergelstraatje. Het adres is thans Rijksweg Noord 33.

Deze boerderij werd gebouwd in 1769 door de koopman Willem Joosten. Dat bouwjaar is ook nu nog terug te vinden via de muur-ankers aan de voorgevel langs de Rijksweg. Overigens liet zijn broer, Peter Joosten, in datzelfde jaar een huis bouwen op de plek waar nu de Boxhoverweg uitkomt op de Tegelseweg (dit pand is helaas helemaal verdwenen).

De gebroeders Joosten behoorden in die tijd tot een van de rijkste families in Belfeld. Waarschijnlijk waren zij van plan om de handelsroute vanaf de losplaats aan de Maas, op het einde van de Mergelstraat, verder te ontwikkelen. Deze route voerde naar het Duitse achterland (Gülick). Eigenlijk mocht dit niet, want het stapelrecht voor dit gedeelte van de Maas kwam toe aan de stad Roermond. Willem Joosten, die ook burgemeester van Belfeld was, wist het echter zo te regelen dat hij een ontheffing kreeg door gedurende twaalf jaar telkens 24 gulden te betalen aan de stad Roermond. Daardoor kon de handel in kolen, kalk, mergel en allerlei landbouwproducten vanaf deze plek worden uitgebreid. Hij ging overigens samen met zijn vrouw Margaretha Hommen en zijn kinderen Henricus en Margaretha ook zelf wonen in het nieuwe huis aan de Mergelstraat. Het vervoer over land gebeurde in die tijd vrijwel uitsluitend met paarden en karren en ging via de Mergel-

straat langs de kapel van Geloë en het huis van broer Peter Joosten richting Duitsland. Vrijwel zeker werden beide huizen meteen ingericht als 'voermanscafé', waar de voerlui konden eten, drinken en overnachten. Ook de paarden konden er worden verzorgd. Eerst drinken, vervolgens kregen ze een 'kopzak' voorgebonden om te eten. Eventueel werden 'sjtiepen' onder de voor- en achterkant van de kar gezet, zodat het gewicht van de kar (vaak rond de duizend kilo) niet aan het dier bleef hangen. Voor de wielen werden stenen of blokken gelegd zodat de kar niet kon gaan schuiven en natuurlijk waren er ook weilanden en stallen om de paarden langer te laten rusten.

Beide broers kwamen echter al vrij snel te overlijden. (Willem in 1771 en Peter in 1773) In eerste instantie werden de zaken nog voortgezet door leden van de familie Joosten, maar op enig moment werden het pachtboerderijen. Heel bijzonder is het feit dat in de boerderij langs de Rijksweg boven de voordeur een nis te vinden is met daarin een klein Mariabeeldje.

Tijdens de Franse overheersing (tussen 1795 en 1814) waren alle godsdienstoefeningen verboden. In de boerderij was toen een schuilkerk, waar de Mis werd opgedragen. Als het

veilig was, stond het beeldje in de nis, als er Franse soldaten in de buurt waren stond er geen beeldje. De priester die de mis opdroeg kon zich verbergen in een dubbele muur tussen twee slaapkamers.

In het begin van de negentiende eeuw kwam de boerderij in het bezit van Mathijs van Eijndt (1787-1867) en zijn echtgenote Johanna Stocks. Zij hadden daar een landbouwbedrijf. Mathijs was ook ongeveer 20 jaar lid van de gemeenteraad. Later werd de boerderij door de familie van Eijndt verpacht. In 1870 werd de hoeve eigendom van de familie Kessels en uiteindelijk, via het huwelijk van Gerard Hubert Janssen met Henriëtte Kessels, wordt de familie Janssen de eigenaar. Gerard was burgemeester van

Belfeld van 1882-1894 en woonde met zijn gezin in het grote huis tussen het oude kerkhof van Belfeld en de Maas. De familie Janssen bezat veel grond en diverse boerderijen. Ze had veel invloed in het dorp. De hoeve aan de Mergelstraat werd achtereenvolgens aan diverse personen verpacht.

Toen de boerderij in 1870 werd verkocht aan de familie Kessels, was Th. Peeters de pachter. Enkele jaren later werd de pacht overgenomen door Peter van Tegelen. Die vroeg in 1882 ook om de herbergvergunning 'voort te mogen zetten'. We kunnen er dus van uitgaan dat zijn voorganger op die plek een café had. Ook Peter van Tegelen was geruime tijd lid van de Belfeldse gemeenteraad. Over zijn herberg vinden we verder weinig nieuws. Wel adverteert hij geregeld om vee en agrarische producten te verkopen. In 1889 brandde de schuur van de hoeve af. De brandweren van Tegelen en het Missiehuis in Steyl wisten te voorkomen dat de boerderij zelf verloren ging. Gelukkig was alle schade verzekerd (f 500,- voor het gebouw, f 700,- voor de pachter).

De volgende pachter van de Mergelhoeve was Gerard Tosserams. Hij is op 3-7-1899 getrouwd met Aldegonda Theeuwen. Zijn broer Willem was overigens gehuwd met Helena Benders, de oudste dochter van Johannes Benders van de Passerhof. Beide broers maakten deel uit van het grote gezin van Jan-Willem Tosserams (1804-1881), de pachter van hoeve de Bakenbos in Tegelen. Gerard en zijn vrouw kregen acht kinderen (zie foto). Het gezin woonde aan de Mergelstraat tot maart 1938. Zij hadden naast hun boerenbedrijf verlov A voor hun herberg. Die herberg stond bekend als voermanscafé en lag gunstig aan de doorgaande weg van Roermond naar Venlo. Zeer geregeld waren hier verkopen van vee, landbouwproducten, huizen en landerijen.

Rond 1911 werd er ook nog een sportveld aangelegd op het terrein tussen hun

Bovenste rij, van links naar rechts: Maria, Margaretha, moeder Helena Tosserams-Benders, Mechtilda, Bernard ("de Sjlumme")

Onderste rij van links naar rechts: Willem, Johanna, Casper, Gerard

boerderij en de iets noordelijker gelegen Munnikenhof. De voetballers van de Steyler voetbalclub 'Achilles' speelden hier (in feite dus op Belfelds grondgebied) hun thuiswedstrijden. Ze konden in de boerderij van de familie Tosserams terecht om zich voor de wedstrijd om te kleden en na afloop te wassen. Wedstrijden trokken in die tijd veel publiek, zeker als er tegen de buurverenigingen uit Belfeld en Tegelen werd gespeeld. Soms waren er ook andere activiteiten op dit sportterrein. Zo lezen we in de Volkskrant van 17 augustus 1931 dat "De Kozakken, in heel Nederland bekend vanwege hun rijkunst, op het voetbalveld aan de Mergelstraat voorstellingen geven. Het programma omvat een twintigtal nummers. Op hun tournee door Limburg hadden zij overal een uitbundig succes". Vanzelfsprekend maakten de bezoekers van de sportwedstrijden graag gebruik van de mogelijkheid om bij Tosserams een of meer consumpties te gebruiken. Op 13-09-1934 is Gerard overleden. Hij was toen 67 jaar. Het café werd nog enige tijd voortgezet door zijn weduwe, maar op 12-03-1938 stopte zij met de boerderij en de herberg. Ze ging toen wonen op het adres Bolenberg 4 in Belfeld.

Gerardus Tosserams en Aldegondis Theeuwen

Gerardus is geboren in Tegelen op 17-05-1867 en overleden in Belfeld 13-09-1934 (67 jaar). Hij was een zoon van Willem Tosserams (1805-1881) en Maria Huys (1827-1913). Zijn jeugd bracht hij door op de hoeve Bakenbosch aan de Aalsbeek in Tegelen. Aldegondis is geboren in Maasbree 13-02-1879, overleden in Belfeld 28-12-1942 (63 jaar). Zij was een dochter van Gerardus Theeuwen (1842-1922)

en Maria Catharina van Dijk (1845-1895). Zij huwden op 03-07-1899 te Belfeld.

Hun acht kinderen waren:

Maria Gerardina Tosserams *Belfeld 02-05-1900 en †Maasbree 25-04-1971 (70 jaar) Zij huwde op 22-11-1926 te Belfeld met Antonius Leonardus Hubertus Timmermans uit Maasbree (1900-1981).

Johannes Wilhelmus Tosserams *Belfeld 21-11-1901 en †Belfeld 19-12-1967 (66 jaar). Hij huwde op 28-04-1930 te Belfeld met Catharina Peeters uit Belfeld (1904-1973).

Catharina Gerardina Tosserams *Belfeld 21-11-1903 en †Venlo 19-01-1987 (83 jaar). Zij huwde op 23-04-1928 te Belfeld met Michel Franciscus Tillemans uit Tegelen (1900-1980).

Gerard Daniël Tosserams *Belfeld 30-06-1906 en †Venlo 08-07-1985 (79 jaar). Hij huwde op 08-09-1938 te Belfeld met Maria Schax uit Walbeck (1907-1964).

Johan Casper Tosserams *Belfeld 26-02-1909 en †Tegelen 27-09-1969 (60 jaar). Hij huwde op 18-05-1939 te Belfeld met Maria Margaretha Ronken uit Belfeld (1907-1941) Na het overlijden van Maria trouwde hij op 18-09-1943 te Belfeld met Anna Francisca van der Hagen uit Belfeld.(1912-1979).

Theodorus Hendrikus Tosserams *Belfeld 10-12-1911 en †Tegelen 24-03-1969 (67 jaar). Hij huwde op 01-03-1935 te Beesel met Maria Hubertina Theunissen uit Beesel (1911-1995).

Petronella Helena Tosserams *Belfeld 24-5-1915 en †Venlo 08-10-2007 (92 jaar). Zij huwde op 09-08-1940 te Beesel met Johannes Mathias Lambertus Niesen uit Beesel (1910-1996).

Helena Aldegondis Tosserams *Belfeld 04-01-1919 en †Belfeld 10-05-1965 (47 jaar). Zij huwde op 03-06-1940 in Tegelen met Johan Gerhard Hendriksen uit Viersen (1913-1988).

De nieuwe pachter werd de familie Jetten, afkomstig uit Heythuysen. De herberg werd door hun niet meer opgestart. In 1964 verkocht Rosa Janssen de boerderij aan de familie Dings-Jetten. Tot op de dag van vandaag wordt het boerenbedrijf aan de

Mergelstraat voortgezet door nazaten van deze familie, momenteel het gezin Dings-Beurskens.

Correctie artikel 'De Passerhof aan de Aalsbeek' (Biejeingezeumerd 2021-1)

Op dit artikel ontving ik verschillende mooie reacties, o.a. van Gonnie Perrée uit Maria Hoop. Zij wees mij erop dat ik ten onrechte had vermeld dat haar oma, Helena Benders samen met haar man Willem Tosserams een café had aan de Mergelstraat in Belfeld. Dit café was echter, zoals hierboven vermeld, van (schoon)broer Gerard. Helena en haar man hadden een café in Steyl.

Willem Tosserams was op 2 april 1883 gehuwd met Helena Benders van de nabijgelegen Passerhof. Ze kregen acht kinderen, maar hun geluk duurde niet lang. Op 12 april 1897 overleed Willem. Hij was toen pas 36 jaar. De jonge weduwe woonde op dat moment met haar 8 nog

jonge kinderen in het veerhuis in Steyl. Overigens liet Helena zich door deze enorme tegenslag niet uit het veld slaan. In 1908 blijkt zij, in Steyl, samen met haar zoons een busdienst te exploiteren tussen het Missie-huis van Steyl en het station van Venlo. Daarmee weten zij de tramdienst Steyl-Venlo behoorlijk te beconcurreren. Verder heeft de familie in Steyl een café-restaurant met mogelijkheden voor bruiloften, doopplechtigheden en begrafenissen. Bovendien beschikt men over een stalhouderij, met paardenhandel en kan men er

plezierritten reserveren. Haar oudste zoon Bernard Tosserams beschikte kennelijk over zoveel zakeninstinct dat hij er een bijnaam aan overhield: 'de Sjlumme'.

Reageren? wimvandiepen@home.nl of 077-4751987.

Bronnen: Gemeentearchief Venlo, Krantensite Delpher, Wim Hoezen, Gonnie Perrée, Arno Wilmsen, kadastrale gegevens, Jan Coopmans in 'Kapellen en Kruisen' juli 2010 nr. 47, Nette Niessen in Biejeingezeumerd 2014-4, Twan Ernst in Jaarboek 2000 van onze Heemkundevereniging, Jan Ickenroth in Jaarboek 1997.

Van 'Herberg de Uitspanning' toet kefee Thijs en Wilma, geween gezellig!

Het pand aan de Rijksweg Zuid waarin café Wilhelmina is gehuisvest, dateert uit 1833. Het werd als boerenhoeve gebouwd met de ingang aan de Kroppestraat. De Rijksweg lag er toen nog niet, deze werd pas in 1843/1844 aangelegd. De opdrachtgever hiervoor was Godefridus Tobben, landbouwer, geboren te Neer op 10 september 1778. Godefridus Tobben was gehuwd met Maria Ramakers, geboren in 1788 te Swalmen. Een zoon van genoemd echtpaar, Lambertus Tobben, volgde zijn zwager Jan Hendrik Janssen op als burgemeester. Zijn ambtsperiode was van 1848 tot 1881, de op één na langste ambtsperiode van een Swalmense burgemeester. Burgemeester Charles Strens stond vier jaar langer aan het hoofd van deze gemeente. Na het overlijden van Godefridus Tobben, in 1867, ging men het pand gebruiken als café-restaurant. Het kreeg de naam 'Herberg de Uitspanning'.

Inmiddels was de woning verbouwd en werd de ingang verplaatst naar de Rijksweg Zuidzijde.

De eerstbekende uitbaters waren Joannes Philippus Hubertus Janssen, geboren 13 januari 1843 te Swalmen, getrouwd met Hubertina Catharina Hawinkels, geboren 2 september 1843 te Swalmen. Bij de geboorte van Hubertina werd in de doopakte vermeld dat haar moeder Anna Mechtildis Terstappen herbergierster was. Zij was getrouwd met Hendrik Hawinkels. Wellicht dat dit echtpaar ook al uitbater was van Herberg De Uitspanning.

In 1871 zien we in de Maas & Roerbode dat Joannes Philippus Hubertus Janssen als gemeenteraadslid gekozen werd.

"Met genoeg hebben wij den uitslag der verkiezingen gezien en vernomen dat als lid van den gemeenteraad gekozen is de heer Jan Janssen. Swalmen, 24 maart 1871"

Volgens een aankondiging in de Maas & Roerbode van 9 januari 1875 vond er een openbare verkoop plaats op 24 januari 1875, ten herberge van J. Janssen te Swalmen. We zien hier voor het eerst dat de herberg genoemd wordt met als uitbater J. Janssen. Op 31 juli 1875 wordt J. Janssen vernoemd als heer Secretaris. Ook de 'Jagtverpachting' vond plaats in zijn herberg.

Tijdens de kermis op 20 september 1886 vond een

SWALMEN. Rijksweg

schietwedstrijd plaats in de tuin van voornoemde secretaris, opgeluisterd door het fanfaregezelschap St. Cecilia en de zangvereniging der schutterij. Pas op 18 februari 1887 werd de naam café Janssen-Hawinkels voor het eerst gebruikt. Ook werd het pand aangeduid als koffiehuis.

In 1894 stelde J. Janssen zich kandidaat voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten Generaal, hij werd echter niet gekozen. Op 27 februari 1896 werd burgemeester L. Strens benoemd tot waarnemend secretaris van Swalmen. Secretaris Janssen raakte zijn functie kwijt omdat hij aangeklaagd werd voor het feit dat hij ongeldige documenten verstrekt zou hebben inzake een dienstplichtige soldaat. Hij werd veroordeeld tot 2 jaren gevangenis en ontzetting uit de functie als secretaris der gemeente Swalmen. Hij verbleef van 19 januari 1896 tot 4 augustus in het huis van bewaring te Breda. Augustus 1896 werd hij vrijgesproken van het hem ten laste gelegde en vrijgelaten. Voornoemd feit maakte wel dat zijn herberg niet meer vanzelfsprekend in aanmerking kwam voor openbare verkopen en activiteiten van de gemeente Swalmen. Een behoorlijke adering. In 1898 vond de publieke aanbesteding plaats van het 'bouwen eene zusterswoning, met scholen enz.' ten huize van de heer Janssen-Hawinkels. In maart van dat jaar kreeg hij telefoonnummer 2 toegewezen van de Nederlandsche Bell-Telefoon-Maatschappij.

Op 2 juni vond in de herberg een grote verkoop plaats van manufacturen. Handelaar J. Brummans uit Blerick verkocht o.a. kleding in donkere en lichte dessins, wollen broeken en werkbrokken, pakken in bukskin, kamgaren, cheviot e.a. Janssen was niet alleen actief als herbergier, ook

was hij verzekeringsagent voor de Maatschap van Brandverzekering 'L'Union Belge'. Op 1 december 1907 overleed zijn echtgenote Hubertina Catharina Janssen-Hawinkels op 64-jarige leeftijd. Joannes Philippus Hubertus Janssen overleed op 17 januari 1912. Op vrijdag 7 juni 1912 vond de publieke verkoop plaats van de inboedel ten verzoeken van de erfgenamen Janssen-Hawinkels.

Te koop aangeboden werden: 100 tuinstoelen, 36 herbergstoelen, 6 tafels, linnenkast, spiegelkast, kachel, koperen ketel, lampen en andere zaken. Tevens 1 biljarttafel met toebehoren.

In november 1913 werden de nieuwe uitbaters van het café J.B. van Soest, en Gudula Janssen, de dochter van Johannes Philippus Hubertus Janssen. Zij breidden de zaak behoorlijk uit en maakten er een hotel van: 'Hotel van Soest'. Op 7 februari 1916 overleed Jan Baptist van Soest. Zijn weduwe Gudula zette de zaak voort.

Op 19 augustus 1918 vond er een publieke verkoopplaats in de zaak weduwe G. van Soest-Janssen.

Wed. J. B. v. Soest
Hotel Café - Restaurant
Swalmen

Joannes Baptista van Soest

In 1900 werd Joannes Baptista van Soest, samen met de gebroeders Terstappen uit Neer, mede-eigenaar van een stoomdakpannenfabriek. Deze nieuwe fabriek ging in mei 1900 bijna volledig op in vlammen. Gelukkig werd de schade gedekt door verzekeringsmaatschappij Securitas.

Op 2 oktober 1900 huwde hij als 42-jarige met de 28-jarige Gudula, dochter van Joannes Philippus Hubertus Janssen en Hubertina Catharina Hawinkels. Het echtpaar kreeg 9 kinderen waarvan er twee op zeer jonge leeftijd overleden. In november 1900 kreeg de stoomdakpannenfabriek Van Soest-Terstappen het telefoonnummer 121 toegewezen.

In december 1902 werd J.B. van Soest gekozen als secretaris van een bestuur van de gezamenlijke pannenfabrikanten.

Op 2 december 1910 werd de vennootschap van koophandel door Hendrik Mathis Terstappen, en Peter Arnold Terstappen uit Neer, en Jan Baptist

van Soest ontbonden. De vennootschap werd onder de naam Gebr. Terstappen, stoomdakpannenfabriek te Swalmen, voortgezet.

Vanaf 1913 was Jan, Baptist van Soest mede-uitbater van Café van Soest-Janssen, in later jaren Hotel van Soest.

Zoals al eerder vermeld overleed Jan Baptist van Soest in 1916, zijn oudste zoon Arthur was toen vijftien jaar oud. Zijn vrouw Gudula overleed op 18 januari 1928. Blijkbaar was geen van de kinderen, de oudste was 28 en de jongste pas 18 jaar, bereid of in staat het bedrijf over te nemen.

Na het overlijden van Gudula van Soest-Janssen vond op 27 september 1928 de verkoop plaats van de inventaris van het café-restaurant en hotel plaats. Te koop aangeboden werd:

Caféinventaris: omvattende o.m. rieten tuinstoelen, dito tafeltjes, Weener stoelen, fauteuils, tafels, biljart met queues en rekken, hoektafeltje, spiegel klok, gordijnen etc.

Zes slaapkamerameublementen.

Salonameublement: bevattende o.m. sofa en crapeaude, tafels, stoelen, schilderijen, pendule met candelabres, gordijnen, vloerkleed enz.

Diverse huismeubels: als tafels, stoelen, trapnaaimachine, schilderijen, gordijnen enz.

Complete keukeninventaris: w.o. twee kasten, tafel, stoelen, rekjes, fornuis, comfort, broodmachine, potten, pannen, glas- en aardewerk.

Diverse tuinmeubelen: tochtscherm, fietsenrek, en wat verder te koop zal worden aangeboden.

Posten tot en met vijf gulden dienden contant betaald te worden.

Op 10 augustus 1928 vond de openbare verkoping plaats van een hotel en woningen te Swalmen om uit onverdeeldheid te geraken.

Aangeboden werden: **Koop 1:** Het vanouds bekende, zeer gunstig aan den Rijksweg gelegen café-restaurant en hotel van Soest, met tuin. **Koop 2:** Het huis met erf daarnaast gelegen.

Koop 3: Het huis met erf naast koop 2. Alle aan de achterzijde aansluitend tegen de Veestraat.

Of Frits Heijnen een deel van de inventaris opkocht is niet bekend. Wel was bekend dat hij het café overnam en tot 1930 uitbater was. Frits Heijnen was getrouwd met Josefine Sofie Winter, geboren in Ahaus (Dld). Hij was een broer van 'Wullem van Frittenel'. Hij verhuisde daarna naar Roermond en werd actief in de oud-ijzerhandel.

Vanaf 1930 kwam er een nieuwe uitbater, Winandus Joseph Vondenhoff, getrouwd met Anna Maria

Walenbergh. In 1948 kreeg het café de naam Wilhelmina, ter gelegenheid van het feit dat koningin Wilhelmina haar 50e regeringsjubileum vierde. Zijn zoon Frans, getrouwd met Maria Geres, nam nadien de scepter over tot 1954.

In datzelfde jaar kwam Joep Wolf, afkomstig uit Venlo, als opvolger. Hij was kastelein tot 1962.

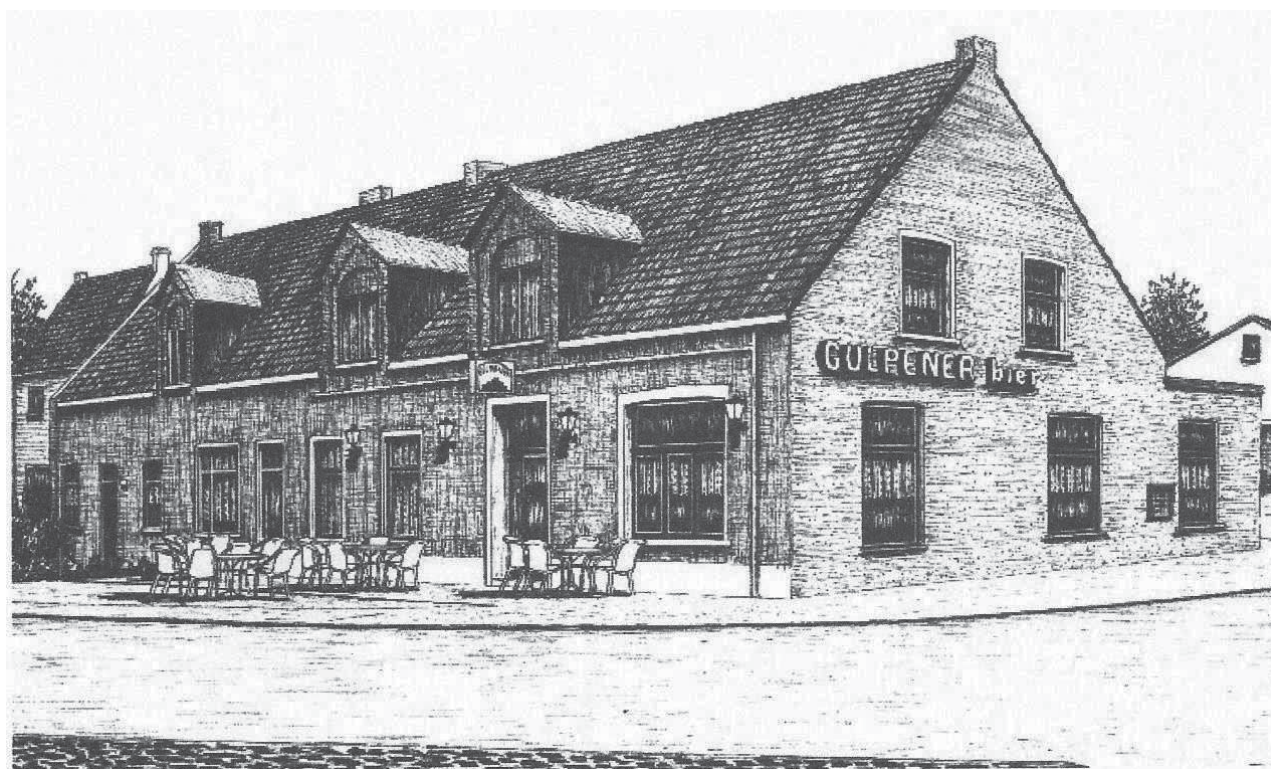
Daarna kwam Chris Burhenne als uitbater in de zaak, deze hield het echter na 11 maanden voor gezien.

In oktober 1963 kwam Daan Koelen, getrouwd met Lies Patten, naar Swalmen om de zaak over te nemen. Daan en Lies Koelen waren 11 jaar lang graag geziene uitbaters van het café. In 1975 namen Thijs op den Camp en Wilma Koelen de zaak

van haar ouders over en tot op heden zijn beiden nog steeds werkzaam in Café Wilhelmina, of in de volksmond 'Café Thijs en Wilma'.

In onze volgende Biejeingezeumerd komt een uitgebreid interview te staan met Thijs en Wilma.

Samenstelling: Els Janssen-van Avesaath in samenwerking met Thijs op de Camp.

Bronvermelding: Archief Thijs op den Camp

Genealogie: Janssen-Hawinkels – Els Janssen-van Avesaath

Archief: Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen – Het Gezetje van Zjwame

Get oet de aek dreie

Paul Bloemen

Het woord 'aek' is afkomstig van het Latijnse 'acetum'. Tijdens de Romeinse overheersing namen de Germanen veel Romeinse benamingen over. Dit kwam omdat bepaalde Romeinse producten en overige zaken bij hen niet bekend waren. Vaak werden de benamingen enigszins vervormd overgenomen. Zo werd het Romeinse 'acetum' in het Germaans omgevormd naar 'atiku'. In het Duits kennen we de regionale vorm 'ettik' en de Hoogduitse vorm Essig. In het Oudnoors en het Middelnederlands ontstond de vorm 'edik'. In de meeste Limburgse dialecten treffen we het woord 'aek' aan. We kennen diverse begrippen en uitdrukkingen met aek. Eén woord heeft echter niets met azijn te maken, het betreft het woord 'aektes' (hagedis). Omstreeks 1240 gebruikte men in Limburg al het woord 'egedis', dat later vervormd werd tot 'aektes'.

Jammer genoeg is het gebruik van 'aektes' vrijwel geheel uit onze moedertaal verdwenen. Wel bekend zijn o.a. nog: 'Zie trèk 'n

aekgezicht' (Zij trekt een zuur gezicht), 'Met 'ne laepel honing vings se mier vlege as mèt 'n vaat aek' (Vriendelijkheid uitstralen maakt bemind, norsheid schrikt af). 'Dae wien is klaor aek' (Die wijn is zo zuur als azijn). Heel bijzonder is de uitdrukking 'Get oet de aek dreie'. 'Det höbs se ech sjoeën oet de aek gedreid! Dit betekent dat iemand iets op een handige of slimme manier heeft opgelost.

De uitdrukking stamt uit het Middelnederlands, de voorloper van het moderne Nederlands. Invloeden van het Middelnederlands (1200 – 1500) zijn ook nog in het Limburgs aanwezig. Een aantal Middelnederlandse woorden en uitdrukkingen hebben dankzij de opname in het Limburgs vele eeuwen overleefd, terwijl ze niet tot het moderne Nederlands zijn doorgedrongen. Rond 1600 bestonden als voorlopers van 'Get oet de aek dreie' de uitdrukkingen 'Tets uyt een eeckgien klaren' en 'Tets uit een eekje kunnen'. In het Nederlands kan niemand 'Tets uit de azijn draaien', in het 'Belvends, Ruivers/Beesels/Zjwaams' en nog meer lokale moedertalen in Limburg kunnen wij dat nog altijd wel

De Antoniuskapel in Reuver

A. Jacobs, pastoor te Belfeld. Aanvullingen door Jan Ickenroth

Links het Brigittakapelletje met daarachter de gebruikelijke lindeboom. Voor de kapel een van Limburgs eerste ANWB wegwijzers. Daarachter de woningen van Bloemers en van bakker Lei Schrijvers.

Lei staat op de achtergrond met een kind op de arm. Waarschijnlijk zien we hier een Reuverse fietsclub o.l.v. Herman Bors. Daarachter de woning van Goossens (met veranda). Rechts brouwerij De Leeuw van Houba (Korsten). Foto van rond 1904.

Het was een Brigittakapel. De H. Brigitta was de patrones die aangeroepen werd bij veeziekte. Het kapelletje behoorde bij de boerderij van Hoebe aan de overkant (deze boerderij lag aan de Heerstraat achter brouwerij De Leeuw).

Het antieke, houten Brigittabeeld dat in de kapel stond, is in de tijd dat J. Vrancken pastoor was in Reuver (1893-1914) door hem na onderhandelen meegegeven aan een seminarist van het Groot-Seminarie in Roermond, die bij processies kwam assisteren. Deze beloofde dat hij in ruil voor het beeld voor een Antonius Abt zou zorgen. Deze heilige was ook een beschermheilige van het vee. Helaas bracht hij een beeldje mee van Antonius van Padua.

In 1933 moest het kapelletje wijken voor de verbreding van de weg en wel op verzoek van Rijkswaterstaat. Een buurtcomité bestaande uit de heren Berghs, Willem Reynders van de Spijker en Sjeng Steeghs zorgde er voor dat 200 meter verderop een nieuwe kapel werd gebouwd. Architect werd Noten uit Tegelen. Helaas was zijn kapel te groot en te duur. Men had van Rijkswaterstaat maar f 600,00 ontvangen. Nico Custers maakte daarop een nieuwe tekening. De grond werd geschonken door Braus Franssen en de stenen werden gratis geleverd door St. Joris in Beesel (de dakpannen kwamen van Teeuwen in Tegelen en Sjeng Steeghs zorgde er als medewerker van Teeuwen voor dat de

pannen dubbelgeglazuurd werden hetgeen nog duidelijk zichtbaar is). Het metselwerk werd ook gratis verzorgd en wel door 'Heldes Pier' (Pierre Teeuwen, die woonde op de hoek van de Groenstraat en de Pastoor Vranckenlaan). Het huidige beeld werd geschonken door de heer Goossens ('Stokse Sjrake'). De heer Goossens was in de directe omgeving van het kapelletje geboren, evenals Sjeng Steeghs.

Leuk om te bewaren (16)

Soms kom je ze ineens weer tegen: oude documenten, rapporten, getuigschriften, nota's, foto's uit je eigen verleden, die een beeld geven van hoe het vroeger was. Vertederd kijk je er nog eens naar en dan vraag je je af: Wat doe ik er nog mee? Het kunnen ook documenten zijn die bij het opruimen van de bezittingen van een overledene tevoorschijn komen. Het zou toch zonde zijn als die voor altijd zouden verdwijnen. Stap er daarom eens mee naar de Heemkundevereniging. U hoeft ze niet af te geven, maar we kunnen documenten scannen en voorwerpen fotograferen en hebben daarmee wellicht nog jaren materiaal voor deze rubriek in Biejeingezeumerd.

Van Jos Alers heeft onze vereniging een margarinekistje (met reserveonderdelen om het kistje eventueel te repareren) gekregen afkomstig van 'De Crooij', (=Jac Geraedts Houtbedrijf NV). De moeder van Geraedts heette Van Crooy, dus het bedrijf werd in de volksmond zo genoemd.

Het kistje was 'kinderarbeid' van omstreeks 1925. De vader van Jos én diens broer maakten deze kistjes thuis na

schooltijd (foto boven). Op de foto rechts een dikke boomstam liggend voor het houtbedrijf.

'Mien eerste wäördjes' in herdruk

Het is al vijf jaar geleden dat de MHVS het dialectvoorleeswoordenboekje voor peuters en kleuters, geschreven door Riky Simons-Julicher in het Zjwaams en fraai geïllustreerd door Leny Geraedts-Simons, uitgaf.

Alle exemplaren waren in korte tijd uitverkocht en ze zijn niet alleen gekocht door Swalmer mensen. Ook Roermondse mensen kochten het gretig omdat onze dialecten niet erg van elkaar verschillen. Ook zijn er boekjes opgestuurd naar mensen met Midden-Limburgse roots.

In de boekhandels wordt nog steeds regelmatig gevraagd naar 'det beukske'. Want er zijn intussen weer de nodige nieuwe baby's geboren en die moeten natuurlijk ook Zjwaams leren. Als kraam-, sinterklaas- of verjaardagscadeautje deed het boekje het erg goed. En als vereniging wil je natuurlijk iets in de aanbieding hebben.

Allemaal redenen voor Veldeke Roermond om de mogelijkheden te bekijken voor een heruitgave.

Dat gaat nu gebeuren in samenwerking met de MHVS en ook Veldeke Echt sluit aan met een eigen uitgave in het Echts.

De boekjes met een totaaloplage van 950 zijn bij de drukker en de bedoeling is dat ze in de kinderboekenweek gepresenteerd worden en vanaf 15 oktober in de boekhandels liggen (voor Swalmen is dat uiteraard bij Van Heijster).

Voor leden van de drie verenigingen is de verkoopprijs € 10,- voor het eerste exemplaar. De winkelprijs gaat € 12,50 bedragen.

Mooi dat de eerste reserveringen al binnen zijn.

Op de facebookpagina 'Veurlaeze' wordt u verder op de hoogte gehouden.

MHVS-leden kunnen een exemplaar tegen gereduceerde prijs kopen op dinsdagmiddag in het verenigingsgebouw na 15 oktober.

Hiej zuus se Basje mit zien blote betskes sjtaon. Hae haet net 'n plasje oppe grote wc gedaon.

Pak 'ns 'n beukske den kieke v'r dao same in, en es 't oet is beginne v'r weer veurin.

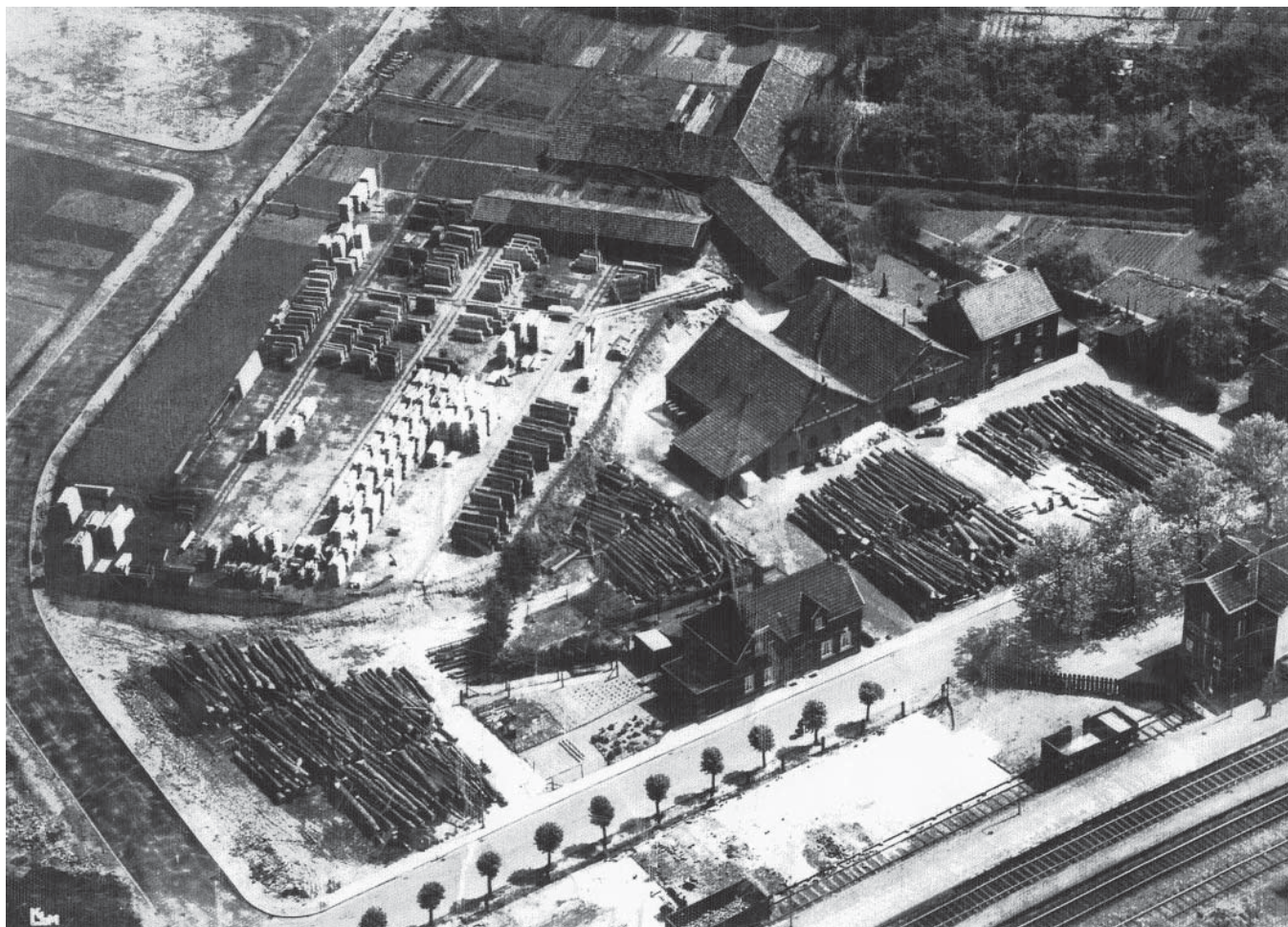
De kerresel geit lekker hel en de bel weer vööl te sjnel.

Bös se meug, den geis se sjlaope mit de uigskes toe. Waers se wakker, gaon ze aoep, kieks se rónj: wo bön ich noe?

Zo was het

Luchtfoto van de firma Alers-Suilen, Stationsstraat Swalmen, uit de jaren '50. Het bestemmingsplan Mortel was in de 1e fase.

RoerOm Energie start collectief zonnedakproject

In de gemeente Roermond samen aan de slag met de energietransitie?

Het is leden van de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen vast bekend dat de uitstoot van CO₂, dat vrijkomt bij de verbranding van o.a. fossiele brandstoffen, bijdraagt aan de snelle klimaatverandering die zich op dit moment aan het voltrekken is. Dat deze snelle klimaatverandering allerlei problemen oplevert voor onze ecosystemen, maar ook voor onszelf als mensen, is vast ook bekend. De recente bijna overstromingen af-

gelopen juli in onze gemeente door Roer, Hambeek, Swalm en Maas waren daarvan een onaangenaam voorbeeld. Om deze CO₂-uitstoot naar beneden te krijgen is een zogenaamde 'energietransitie' nodig. Dat betekent allereerst minder energie gebruiken en wat we aan energie gebruiken zoveel mogelijk duurzaam opwekken. De laatste jaren zijn binnen Nederland energiecoöperaties ontstaan die lokaal, samen met inwoners, aan de slag willen met de energietransitie. Ook in Limburg bestaan al enige jaren een flink aantal van dergelijke energiecoöperaties. Deze coöperaties zijn actief met het helpen van inwoners bij het nemen van energiebesparende maatregelen. Ook zijn diverse coöperaties actief met het opwek-

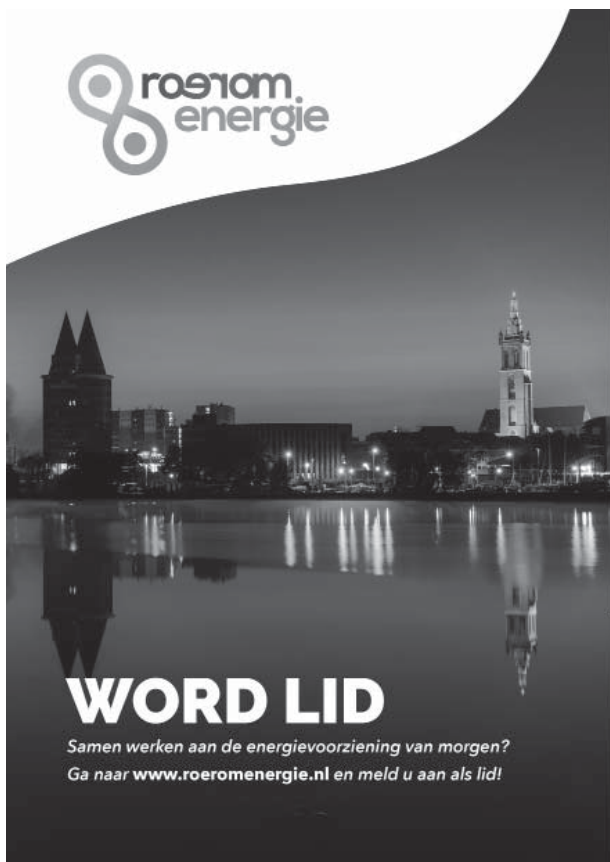
ken en leveren van duurzame energie. Voorbeelden van energiecoöperaties in Roermond zijn EOS (zie: www.eos-energie.nl) en RoerOm Energie (zie: www.roeromenergie.nl).

Collectief zonnedakproject 'Zonneroos RoerOm Energie'

RoerOm Energie is de afgelopen maanden volop bezig met het realiseren van een collectief zonnedakproject oftewel een 'postcoderoosproject – nieuwe stijl'. Vanaf 2021 biedt de Rijksoverheid speciaal voor leden van energiecoöperaties een vernieuwde subsidieregeling (SCE) voor postcoderoosprojecten. Een postcoderoosproject is interessant voor mensen die zelf geen geschikt dak hebben om zonnepanelen op te leggen of in een huurhuis wonen, maar toch graag duurzame zonne-energie willen opwekken. Maar ook inwoners die zelf al zonnepanelen op hun dak hebben liggen en extra willen investeren in lokaal opgewekte duurzame energie, kunnen deelnemen. Als je gaat verhuizen blijf je eigenaar van de participaties. Dat maakt deze nieuwe postcoderoosregeling, naast het te verwachten mooie rendement, nog interessanter om mee te doen. De gemeente Roermond heeft begin dit jaar gratis een aantal daken van gemeentelijke panden beschikbaar gesteld. Ondertussen is gebleken dat alleen het dak van sporthal Herteheym in Herten geschikt

genoeg is om een rendabele businesscase te realiseren voor leden van de coöperatie (zie foto). Het lijkt er op dat RoerOm Energie ondertussen voldoende deelnemers heeft geworven om het project eind dit jaar te kunnen realiseren, maar belangstellenden kunnen zich altijd melden voor de wachtlijst van dit project en om persoonlijk geïnformeerd te worden over nieuwe projecten die RoerOm van plan is in de toekomst te gaan realiseren. Het project is van start gegaan onder de naam 'Zonneroos RoerOm Energie'. Voor de duidelijkheid: RoerOm Energie is (net als alle andere energiecoöperaties) geen commerciële aanbieder, maar een coöperatie zonder winstoogmerk. Alle positieve resultaten komen ten goede aan de deelnemers. Wilt u meer weten over dit project of over RoerOm Energie, bezoek dan de website: www.roeromenergie.nl. Heeft u belangstelling voor een zonneroosproject en wilt u rechtstreeks op de hoogte gehouden worden, laat dat svp weten door via www.roeromenergie.nl het belangstellingsformulier in te vullen. Wanneer u lid wordt van de coöperatie krijgt u uiteraard alle informatie ook onder ogen. Dat kan via www.roeromenergie.nl/aanmelden

Janne Opmeer, bestuurslid RoerOm Energie

WORD LID

Samen werken aan de energievoorziening van morgen?
Ga naar www.roeromenergie.nl en meld u aan als lid!

Samen werken aan een sociale, betaalbare en duurzame lokale energievoorziening en aan energiebesparing?
Word lid van Coöperatie RoerOmEnergie!
Kosten: €15,-/jaar

Leden profiteren mee:

- % Leden zijn mede-eigenaar van de coöperatie.
- % Leden kunnen deelnemen aan (korting)acties en projecten.
- % Leden en hun omgeving delen mee in de winst van de coöperatie.
- % Leden kunnen ondersteuning krijgen bij het nemen van duurzame maatregelen aan hun huis.

Leden beslissen mee:

- % Leden hebben stemrecht op de ledenvergaderingen.
- % Leden zijn betrokken bij de plannen en projecten van de coöperatie.
- % Leden beslissen mee over het beleid en de visie.

ZO DOET U MEE

Ga naar www.roeromenergie.nl
en meld u aan als lid!

Meedoen aan het opwekken van zonnestroom?
Meewerken aan duurzaamheid? Doe mee!
www.roeromenergie.nl/zonneroos

Kirmes

Mit de kirmes ging pap kaarte
in 't kefeeke oppe hook
volges mich neumde hae 't troeve
óm 'ne plats of 'n anger saort kook.

Nao de hoogmès woor d'r pleite
vraemp sjtil woor 't toes, songer pap
pas taeg det mam 't aete gaar haaj
mós ich 'm gaon haole, en rap.

Óngerwaeg nao 't kefeeke
dach ich aan 't sjtök sjóklaat
mit avvekaot det ich zoj kriege
daoveur gings se gaer op paad.

Ouch dit keer haaj pap nieks gewónne
't vertaer mós betaald, de patsj oppe kop
v'r maakde ós handj in handj op hoes aan
hae vroot óngerwaeg mien reep half op.

Mam knoterde get wie ze 'm zoog
mer mós ouch lache óm zien taal
en taeg det v'r ginge aete
woor pap sowieso alles sjiet egaal.

Terwiel ziej en ich de sjóttele wède
loog hae oppe bank, sjnörkend wie nie
v'r móste d'r sjiekem 'n bietje óm lache
veur pap woor de kirmes alweer veurbiej...

Lisa Naus, 100 Daag Drök (c)

